

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента

Чудновського Олександра Вікторовича

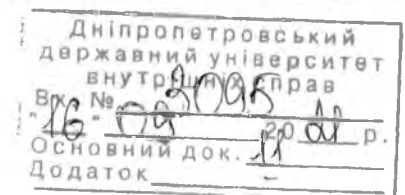
*на дисертацію Дженчако Тетяни Миколаївни на тему «Адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортного травматизму в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі
спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право*

Актуальність теми дослідження. В технологічно розвинутому суспільстві автомобільний транспорт є неодмінною запорукою сталого економічного прогресу. За валовими економічними показниками автотранспортна галузь удвічі переважає вугледобування, готельно-ресторанний бізнес та лісове господарство, разом узяті. Сфера функціонування автотранспорту характеризується неабиякою широтою соціального охопту. Наразі в ній задіяні практично всі вікові, професійні, соціальні та інші демографічні групи. У тій або іншій якості учасниками дорожнього руху стають майже всі жителі країни.

Об'єктивні потреби суспільства та економіки зумовлюють постійне розширення національного автопарку, нарощування обсягів вантажних перевезень, посилення інтенсивності транспортних потоків. Тільки протягом останнього десятиліття кількість зареєстрованих транспортних засобів збільшилась майже на третину, а загальний обсяг перевезення вантажів – майже удвічі.

Однак, поряд із зростанням соціально-економічних масштабів дорожнього руху, підвищується також і рівень супутніх загроз.

Як відомо, транспортний засіб являє собою джерело підвищеної небезпеки. Його експлуатація завжди пов'язана з ризиком для життя і здоров'я, безпеки довкілля, цілісності об'єктів народного господарства. Щороку на вітчизняних дорогах гинуть тисячі людей, десятки тисяч – отримують поранення різного ступеня тяжкості. Кореспондуючі економічні збитки обчислюються мільярдами гривень.

На цьому тлі особливо виразно проявляється проблема запобігання дорожньо-транспортним пригодам і особливо заходами профілактичного характеру.

Масовість деліктів проти безпеки дорожнього руху, чималий обсяг заподіюваної ними шкоди, а також широке коло проблем, пов'язаних із впливом на поведінку та правосвідомість учасників дорожнього руху, вимагають проведення ретельного наукового аналізу. На жаль, попри всю нагальність цієї потреби, питання використання наявного інструментарію профілактичних заходів у забезпеченні безпеки дорожнього руху тривалий час лишались поза увагою вітчизняних правників. Вони досить рідко висвітлюються в науковій літературі, і практично жодного разу не виступали самостійним предметом фундаментальних досліджень.

На цьому тлі з особливою чіткістю проявляється актуальність дисертації Т.М. Дженчако. Вона являє собою одне з перших на вітчизняних теренах дослідження, у якому комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень правничої науки досліджено інститут адміністративно-правової профілактики в контексті застосування її основних заходів для убезпечення дорожнього руху та запобігання дорожньо-транспортному травматизму, запропоновано шляхи підвищення її ефективності. З цією метою в дисертації визначається коло чинників і передумов, які сприяють деліктності у сфері дорожнього руху; окреслюються перспективні шляхи їх нейтралізації; пропонується комплекс нормотворчих, організаційних та інформаційних заходів, спрямованих на підвищення безпеки дорожнього руху, насамперед засобами адміністративно-правової профілактики.

Спираючись на здобутки вітчизняної правової науки, кращий зарубіжний досвід, ґрунтовний аналіз чинного законодавства та правозастосовної практики, авторка вибудовує реалістичну концепцію адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму. В рецензованій дисертації дістали розвиток перспективні напрями класифікації заходів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, оптимізації

діяльності суб'єктів цієї сфери, використання позитивних надбань зарубіжної практики тощо.

Дисертаційне дослідження Т.М. Дженчако тісно корелюється з низкою державних і відомчих програм, планів, концепцій: вона спрямована на виконання основних положень Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Пріоритетних напрямків розвитку правової науки на 2011-2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 № 14-10, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», ухваленій указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Транспортної стратегії України на період до 2020 року, ухваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р. № 2174-р; Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р., Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р. Проблематика дисертаційного дослідження відповідає Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затвердженим на загальних зборах Національної академії правових наук України 03 березня 2016 року; враховує положення Пріоритетних напрямів розвитку правової науки за попередній період 2010-2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 року. Тематика дисертації відповідає Перспективним напрямкам дисертаційних досліджень на здобуття ступенів кандидата та доктора наук з юридичних спеціальностей, затвердженим рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 р. № 86/11, а також відповідає плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин».

Методологічну основу наукової роботи становить раціональна сукупність методів наукового пізнання, обрана дисертантом з урахуванням

специфіки поставленої мети, об'єкта та предмета дослідження. Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань автор використав широкий комплекс загальних і спеціальних методів дослідження, зокрема, історико-правовий метод, логіко-семантичний, формально-логічний метод, методи аналізу та синтезу, порівняльно-правовий метод, екстраполяції, класифікації, соціологічного опитування, моделювання та інші методи.

Слід зазначити, що перераховані методи були використані в органічному поєднанні та взаємозв'язку, що дало змогу всебічно розглянути предмет дослідження, висвітлити пов'язані з ним проблеми, виробити комплексний підхід до їхнього вирішення.

Аналіз дисертації Т.М. Дженчако дозволяє зробити висновок про **обґрунтованість** її основних положень, висновків і рекомендацій. Яскраве свідчення цього – значний обсяг використаних джерел (більше 200 найменувань), серед яких: Конституція та закони України, міжнародні правові акти, міжнародні договори України, конституційні та правові акти інших країн, рішення Конституційного Суду України, укази Президента України, нормативно-правові акти органів виконавчої влади України. У ході дисертаційного дослідження було також використано міжнародні документи у сфері організації та забезпечення дорожньої безпеки та законодавство зарубіжних країн (Індії, Бразилії, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Російської Федерації, Франції, Італії, США, Греції, Таїланду, Швеції, Швейцарії, Естонії, Австралії та інших країн розвинутої автомобілізації), досвід яких щодо ефективної адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму може бути імплементований в Україні.

Науково-теоретичною базою дисертації є наукові праці українських та зарубіжних вчених з питань організації роботи транспорту, забезпечення безпеки дорожнього руху, адміністративного права, теорії держави і права, філософії, логіки, соціології, окремих галузей права (кримінального, цивільного, господарського, економічної теорії тощо). У роботі використано також енциклопедично-довідкову літературу.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: дані Державної служби статистики України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства інфраструктури України, Міністерства охорони здоров'я України, Національної поліції України, Державної служби України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпеки), аналіз політико-правової публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні тощо.

На особливу увагу заслуговує **наукова новизна** одержаних результатів. Дисертація Т.М. Дженчако стала вагомим внеском у розвиток доктринального уявлення про сутність, зміст та особливості адміністративно-правової правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні; розробку дефініцій понять «дорожньо-транспортний травматизм», «адміністративно-правова профілактика», «форми адміністративно-правової профілактики», «методи адміністративно-правової профілактики», «моніторинг дорожньо-транспортної аварійності», «адміністративне правопорушення у сфері дорожнього руху» тощо.

Зміст дисертаційного дослідження дозволяє стверджувати, що автор обґрунтувала низку концептуальних положень, які відрізняються науковою новизною. В першу чергу, слід відмітити, що дисертантом вперше обґрунтовано необхідність визнання дорожньо-транспортного травматизму в якості пріоритетного об'єкта адміністративно-правової профілактики, що зумовлено запобіжним характером профілактичних заходів, які на ранніх стадіях унеможливають скоєння ДТП, сприяють підвищенню правосвідомості учасників дорожнього руху, формуванню у них безпечних навичок поведінки на вулично-дорожній мережі, визначенню потенційно-небезпечних об'єктів дорожньої інфраструктури, місць концентрації дорожньо-транспортних пригод та аварійних ділянок, пошуку шляхів ефективного впливу на потенційні фактори, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність; обґрунтовано доцільність запровадження паспортизації дорожньої безпеки певної

адміністративно-територіальної одиниці як уніфікованої форми інформаційно-аналітичної документації, що дозволить комплексно відобразити стан дорожньої безпеки, оцінити ефективність застосування профілактичних заходів, визначити потенційно-небезпечні об'єкти дорожньої інфраструктури, визначити місця концентрації дорожньо-транспортних пригод та аварійних ділянок. Запропоновано створити правові основи паспортизації дорожньої безпеки шляхом внесення змін і доповнень до Закону України «Про дорожній рух» та прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок складання і використання паспортів дорожньої безпеки адміністративно-територіальної одиниці», яка б визначала порядок та методика здійснення дорожньої паспортизації; обґрунтовано доцільність створення правових основ прогнозування аварійності в дорожньому русі, що сприятиме: а) моделюванню за наявних об'єктивних і суб'єктивних умов можливого ускладнення правовідносин в дорожньому русі, ймовірності вчинення правопорушень на транспорті, підвищення аварійності транспортних засобів, поширенню дорожнього травматизму; б) запобіганню виникненню причин та умов скоєння адміністративних правопорушень; в) виробленню відповідних висновків та рекомендацій, які повинні сприяти поліпшенню стану аварійності на автошляхах країни та дотриманню належного стану безпеки дорожнього руху; г) своєчасному реагуванню на виявлені негативні причини та умови, що можуть спонукати особу до вчинення адміністративного делікта на транспорті; Запропоновано доповнити Закон «Про дорожній рух» статтею 43-1 «Прогнозування аварійності в дорожньому русі»; удосконалено визначення поняття адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму як методологічно складного суспільного явища, яке охоплює багаторівневу систему адміністративно-правових заходів, що здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування та окремими інституціями громадянського суспільства шляхом використання делегованих повноважень з метою виявлення причин та умов вчинення адміністративних деліктів на автомобільному транспорті, які призводять до дорожньо-

транспортного травматизму, для мінімізації або нейтралізації впливу діянь, що породжують такого роду правопорушення, пошуку шляхів, засобів ефективного впливу на потенційні чинники, які детермінують дорожньо-транспортну аварійність; удосконалення наукові положення щодо узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму та визначення шляхів імплементації його позитивних надбань для України.

Заслуговують на увагу намагання автора переконати в доцільності удосконалити адміністративно-деліктне законодавство у сфері дорожньої безпеки шляхом: заміни накладення адміністративного стягнення за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху у вигляді адміністративного арешту, як такого, що не сприяє досягненню мети адміністративного покарання, не має виховного характеру та часто є неефективним, на виконання окремих робіт (громадських, виправних, суспільно корисних). Доведено перспективність останніх, що мають більший виховний потенціал, суспільно корисну мету, застосовуються на тривалий період та можуть бути більш ефективними для територіальних громад; встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт, що спричинили виникнення дорожньо-транспортної пригоди, шляхом внесення змін до ч. 4 статті 140 КУпАП та ін.

Сформульовані в роботі положення мають авторський характер та репрезентують індивідуальне бачення проблематики адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні. На мій погляд, вони можуть слугувати плідним підґрунтям для подальших досліджень, присвячених правовим та організаційним аспектам адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані та викладені в дисертації висновки і пропозиції бути взяті за

основу для подальшої розробки проблем ефективного здійснення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму, визначення шляхів підвищення його ефективності, для розробки і вдосконалення дорожнього законодавства, шляхом внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, зокрема, до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про дорожній рух», Закону України «Про Національну поліцію» тощо, вдосконалення діяльності суб'єктів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні, при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Публічне адміністрування», «Адміністративна відповідальність», «Безпека дорожнього руху», а також при підготовці лекцій і навчальних посібників із даних дисциплін.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження Т.М. Дженчако викладені у семи наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, одна – у зарубіжному науковому виданні, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях, круглих столах, що свідчить про **повноту викладу матеріалу дослідження в друкованих працях**. Зміст автореферату та основних положень дисертації є ідентичним.

Висновки і рекомендації дисертації характеризуються високим рівнем **достовірності**. Про це свідчать позитивні відгуки авторитетних вчених-адміністративістів; успішна апробація на кафедральних заходах, міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Справляє приємне враження й обсяг використаного емпіричного матеріалу.

Структура роботи характеризується продуманістю, послідовністю, збалансованістю складових і підпорядкованістю їх реалізації мети та основних завдань дослідження.

Загалом, викладене свідчить про такі позитивні риси рецензованої дисертації, як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість та доступність для сприйняття.

Робота Т.М. Дженчако є завершеною працею, в якій отримані нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, важливе з точки зору вдосконалення адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму.

Поряд з цим, слід відмітити й деякі **недоліки рецензованої дисертації**:

1. Визначаючи сутність базового для цього дослідження поняття «адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортного травматизму», здобувачу бажано було б не лише окреслити його ознаки, але й розглянути в контексті забезпечення безпеки дорожнього руху як невід'ємної складової національної безпеки країни, розглянути його місце серед таких категорій як «безпека дорожнього руху», «дорожньо-транспортний травматизм», «дорожньо-транспортна аварійність».

Крім цього, дисертанту необхідно було б визначитися зі своєю позицією стосовно розуміння поняття «профілактика правопорушень», оскільки така правова категорія понятійного апарату науки теорії держави і права є загальною для всієї юридичної науки. На нашу думку, це дозволило б, серед іншого, і коректно визначити поняття «адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортного травматизму» та об'єкт дисертаційного дослідження.

2. У дисертаційному дослідженні використано велику кількість аналітичного матеріалу, в тому числі офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства інфраструктури України, Міністерства охорони здоров'я України, Національної поліції України, Державної служби України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпеки), аналіз політико-правової публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні, однак чіткої систематизації та підведення підсумків вказаного дослідження у вигляді додатків відсутнє.

3. Ведучи мову про профілактику дорожньо-транспортного травматизму, дисертантка у підрозділі 2.1 не залишила поза увагою питання про ефективність

норм права, якими регулюється безпосередньо цей процес. Ефективність норм, що регламентують суспільні відносини у сфері профілактики дорожньо-транспортного травматизму, вона розуміє як співвідношення між фактично досягнутим результатом і тією метою, з якою були прийняті відповідні норми. Труднощі реалізації стовідсоткової ефективності нормативно-правових актів лише підкреслює необхідність наукового осмислення даної проблематики, пошуку шляхів і форм наближення до правового і соціального ідеалу у вигляді ефективно діючого законодавства в конкретному суспільстві і державі в конкретний історичний період. Тому автору доцільно було не лише окреслити проблему, але й навести шляхи, завдяки яким досягатиметься така ефективність.

4. У підрозділі 3.1 «Використання зарубіжного досвіду в удосконаленні адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму» бажано було б навести конкретні приклади використання зарубіжного досвіду застосування заходів адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму та результати таких перетворень, відзначити позитивні моменти і звернути увагу на певні недоопрацювання у вказаному напрямі.

5. Потребує конкретизації висновки автора про необхідність розробки та схвалення постановою Кабінету Міністрів України Порядку здійснення координації діяльності та взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань профілактики дорожньо-транспортного травматизму, а також постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок складання і використання паспортів дорожньої безпеки адміністративно-територіальної одиниці», в частині визначення їх змісту та мети.

Втім, наведені зауваження жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої роботи. Вони мають на меті лише акцентувати увагу автора на окремих її дискусійних моментах.

Викладене вище дає можливість стверджувати, що дисертаційна робота Дженчако Тетяни Миколаївни на тему «Адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортного травматизму в Україні» є комплексним, узагальненим

дослідженням, яке відзначається високим науково-теоретичним рівнем, глибиною розробки наукової проблеми, новизною підходу до вирішення поставленого наукового завдання, обґрунтованістю та достовірністю сформульованих практичних рекомендацій.

Робота повною мірою відповідає науковій спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Таким чином, дисертаційна «Адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортного травматизму в Україні» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливе наукове завдання в сфері адміністративного права. Дисертаційна робота Дженчако Тетяни Миколаївни повною мірою відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Директор Департаменту громадського
порядку і цивільного захисту
Дніпровської міської ради,
кандидат юридичних наук, доцент**

О.В. Чудновський